

CÂTEVA OBSERVAȚII PRIVIND HIDRONIMIA DIN VALEA CRIȘULUI ALB

de

Felicia BARBURA

1. Delimitare teoretică

Hidronimia reprezintă o categorie importantă a numelor topice. Cercetarea hidronimică a început prin studiul numelor de râuri mari și fluvii, abia mai târziu trecându-se la examinarea numelor de pâraie și a apelativelor regionale. Prin *hidronim*, Paul Lebel înțelege „orice denumire (apelativ, calificativ sau nume propriu) dată nu numai izvoarelor, râurilor, canalelor, ci și smârcurilor, mlaștinilor, bălților, băltoacelor, lacurilor și mării. Confluențele, vadurile, coturile de râuri, cascadele, gurile de râu au calificative hidronimice. Chiar și termenii limbii curente care evocă apa trebuie să rețină atenția hidronimistului”¹.

În cadrul toponimelor, hidronimele au o stabilitate mai mare, fiind urmate de oronime și apoi de oiconime². Apele au atras așezările omenești în preajma lor, au servit ca drumuri și, în general, au ușurat viața omului. Hidronimele, fiind mai stabile – comparativ cu alte nume de locuri – ne pot furniza informații mai exacte despre cei mai vechi locuitori ai unei regiuni date.

Deși numele de ape sunt considerate cea mai veche parte a toponimiei, nu toate râurile au păstrat denumirile lor vechi. Cele mai stabile au fost numele apelor mari, care prezentau o importanță strategică și economică deosebită. Numele râurilor mici, care au avut un rol însemnat au fost cunoscute de puțini oameni și deseori au dispărut odată cu schimbarea componenței etnice a populației³.

¹ *Introduction*, în *Principes et méthodes d'hydronymie française*, Dijon, 1956, p. 1.

² Idee susținută și de Vasile Frățilă, *Lexicologie și toponimie românească*, Timișoara, Ed. Facla, 1987, p. 97, Vasile Ioniță, *Nume de locuri din Banat*, Timișoara, Ed. Facla, 1982, Albert Dauzat, *Les noms de lieux. Origine et évolution*, Paris, 1963.

³ Vasile Simionese, *Hidronime de origine slavă din Banat*, în „Analele Universității din Timișoara. Seria Științe filologice”, XII, 1974, p. 135.

În general, este admis că cel mai vechi strat toponimic îl reprezintă hidronimele, în special numele de ape mari. Având în vedere că foarte multe denumiri de ape sunt și nume de localități, acest lucru presupune extensia numelui de la ape la localități. Gh. Bolocan consideră că „așezările umane poartă din timpuri străvechi numele de râuri în preajma cărora au apărut”. Această perioadă poartă în toponimie denumirea de **stratul hidronimic**⁴.

În toponimia românească întâlnim trei raporturi de denominare:

- nume de ape – nume de forme de relief;
- nume de ape – nume de localități;
- nume de ape – nume de forme de relief – nume de localități.

Numele de ape au trecut la oronime, apoi la oiconime și la fitotoponime (păduri) din apropiere. Când un sat și un pârâu poartă același nume, se admite că pârâul a fost denumit înaintea satului de locuitorii satelor învecinate, pe unde curge pârâul. În cazuri foarte rare apare și fenomenul invers.

„Deoarece numele apelor apar în anumite zone caracteristice, extinderea numelui a avut loc dinspre aval spre amonte, elementul uman înaintând și cucerind înălțimile montane, și doar ulterior stabilind numele așezărilor permanente pe care le-au format”⁵.

În toponimia românească există suficiente exemple când numele unor râuri au trecut asupra localităților sau când un nume denumește concomitent locuri, forme de relief și așezări.

Luând în discuție hidronimele de origine slavă de pe teritoriul țării noastre, Marius I. Oros și Vasile Simionese deosebesc, din punct de vedere tipologic, două categorii structurale: *hidronime simple* și *hidronime compuse*⁶. Numele simple reprezintă cea mai mare parte a hidronimiei românești de origine slavă. Autorii consideră *hidronime simple* acele nume de apă care sunt alcătuite dintr-un singur cuvânt. În această categorie se includ, pe de o parte, hidronime formate numai din tema cuvântului, numite și *primare* sau *nederivate*, iar, pe de altă parte, nume de cursuri de ape formate din tema etimonului și diferite afixe, numite și *secundare* sau *derivate*.

Hidronimele primare au un înțeles unitar și o structură care nu poate fi descompusă în elemente componente, în timp ce sensul numelor

⁴ Gh. Bolocan, *Stratificare în toponimia românească*, în LR (XXIV), 1975, nr. 6, p. 583.

⁵ I. Conea, *Toponimia. Aspectele ei geografice*, în *Monografia geografică a R. P. Române. I. Geografia fizică*, București, 1960, citat după Remus Crețan, *Toponimie geografică*, Timișoara, Ed. Mirton, 2000, p. 71-72.

⁶ Marius I. Oros, Vasile Simionese, *Structura tipologică a hidronimelor de origine slavă de pe teritoriul R. S. România*, în „Studia Universitatis Babeș-Bolyai”. Series Philologia, 1980 (XXV), 1, p. 48.

derivate sau *compuse* rezultă din sensurile tuturor elementelor componente.

Dintre procedeele mai importante de formare a toponimelor sunt amintite următoarele: *lexico-semantic*, *morfologic*, *lexico-sintactic* și *morfologico-sintactic*.

O distincție între hidronimele mai vechi și cele apărute mai târziu se poate face pe baza criteriului semasiologic, după cum afirmă Ivan Duridanov⁷. S-a demonstrat că, de regulă, sunt mai vechi hidronimele care, prin sensul lor, reflectă diferite caracteristici fizice și chimice ale apei, ale solului, precum și lumea vegetală și animală înconjurătoare, în timp ce hidronimele cu înțeles cultural-istoric și cele care reflectă relații de posesiune sunt mai noi. Relativ recente sunt și *hidronimele secundare*, cele derivate de la alte nume geografice. Acestea amintesc de existența unor obiecte (sate, moșii, munți etc.) aflate în apropiere.

Ocupându-se de reconstituirea vechii hidronimii a Vardarului, Ivan Duridanov notează că numele râurilor mai mari sunt de obicei mai rezistente, pe când cele mai mici sunt mai expuse schimbărilor, fiind înlocuite de regulă cu apelative simple sau în locul lor apărând nume secundare, derivate de la nume de localități sau de la nume geografice aflate în preajma cursului râului.

Un articol interesant legat de hidronimele mai vechi din limbă este și cel al lui Liviu Franga, care, pe baza analizei filologice și lingvistice a atestărilor antice și medievale, urmărește clasificarea de structură a principalelor hidronime din Dacia din perspectiva metodei comparativ-istorice

O cercetare mai nouă în cadrul hidronimiei poate fi considerată cea a lui Mircea Ciubotaru, care, în *Oronimia și hidronimia din bazinul superior al Bârladului*, „își propune să verifice, pornind de la un material toponimic concret și în mare parte inedit, valoarea funcțională a unor concepte relativ noi în cercetarea toponimică românească, precum: *polarizarea*, care funcționează ca principal mecanism al structurării toponimiei și care constituie o reflectare a unor relații din realia, baza ei constituind-o oronimia și hidronimia; *diferențierea*, adică procesul prin care se desemnează, cu ajutorul unor delimitatori lexicali, părțile unui obiect geografic denumit. *Diferențierea* se realizează prin opoziții privative

⁷ Vasile Frățilă, recenzie: Ivan Duridanov, *Die Hydronymie des Vardarsystems als Geschichtsquelle* (Slawische Forschungen, Band 17), Böhlau-Verlag, Köln-Wien, 1975, p. 56-62, în Vasile Frățilă, *Cercetări de onomastică și dialectologie*, Timișoara, Editura Excelsior Art, 2004, p. 124; (varianta germană în „Namenkundliche Infomationen”, nr. 35, Leipzig, 1979, p. 56-62; varianta franceză în „Revue Roumaine de Linguistique”, 1983 (XXVII), nr. 4, p. 353-358).

și graduale, cu determinante antonimice sau cu sufixe (diminutive sau augmentative)”⁸.

2. Clasificare

După dimensiunile cursurilor și după volumul apelor transportate, hidronimele sunt clasificate în: **microhidronime** (numele de izvoare, pâraie și râuri mici) și **macrohidronime** (care denumesc apele curgătoare mari: râurile și fluviile). Deoarece o clasificare a apelor în „nume de ape curgătoare” sau **potamonime** (< gr. *potamós* „râu”) și „nume de ape stătătoare” sau **limnonime** (< gr. *limnē* „lac”) nu permite întotdeauna o deosebire clară, s-a stabilit că este necesară și o clasificare în subclase sau subtipuri, cum ar fi: „nume de bălți” sau **tiphonime** (< gr. *tiphos* „baltă”), „nume de mlaștini, smârcuri” sau **helonime** (< gr. *hélos* „mlaștină”), „nume de mări” sau **pelagonime** (< gr. *pélagos* „mare”) și „nume de oceane” sau **oceanonime** (< gr. *ōkeanós* „ocean”)⁹.

2.1. Alături de oronime, **macrohidronimele** sunt cele mai vechi și mai rezistente. Din rândul hidronimelor majore face parte și Crișul Alb.

Crișul Alb (212 km) izvorăște de pe versantul vestic al Munților Bihorului de la altitudinea de 980 m de sub vârful Certezul (1184 m) din masivul calcaros al Pietrelor Albe. În lungul râului se disting trei sectoare principale: *sectorul superior, montan*, foarte scurt până la Blăjeni, *sectorul de culoar al Crișului Alb* până în aval de îngustarea de la Cociuba și *sectorul piemontan și de câmpie* în aval, care începe la Răpsig.

Crișul este pomenit încă din sec. al VI-lea: *Crisia*, *Grisia* (Iordanes), *Gresia* (Geographus Ravennas), Κρισος (Constantin Porphirogenetul). În documentele latino-ungurești și unguerești este înregistrat sub formele: *Kris*, latinizat *Krisus*, *Kirűs*, *Kērēs*, *Keresz*, *Kóres*, *Körös*. Românii l-au numit întotdeauna *Criș*, iar sașii, care l-au împrumutat din română, i-au spus *Kreisch*. Numele acestui râu se înscrie alături de *Argeș*, *Timiș*, *Mureș*, *Someș* în seria hidronimelor străvechi, autohtone, care au un ș final, perpetuându-se din vremea dacilor până astăzi¹⁰.

2.2. **Microhidronimele** (izvoare, pâraie, râuri mici) și-au luat denumirea: după munții din care izvorăsc (și invers), după caracterul apelor, după numele localităților în dreptul cărora ies din munte sau după nume de persoană. Bazinul Crișului Alb are, pe lângă rețelele permanente,

⁸ Vasile Frățilă, recenzie: Mircea Ciubotaru, *Oronimia și hidronimia din bazinul superior al Bârladului*, Iași, Casa Editorială, Demiurg, 2001, în Vasile Frățilă, *Cercetări de onomastică și dialectologie*, p. 187.

⁹ Jürgen Udolph, *Gewässernamen*, în *Namenarten und ihre Erforschung. Ein Lesebuch für das Studium der Onomastik*. Herausgegeben von Andrea Brendler und Silvio Brendler, Hamburg, Baar-Verlag, 2004, p. 331.

¹⁰ Vasile Frățilă, *Studii de toponimie și dialectologie*, Timișoara, Excelsior Art, 2002, p. 18.

o serie de văi intermitente ce formează un adevărat păienjeniș de ape, particularizând acest peisaj.

2. 3. Hidronime provenite de la entopice

2.3.1. Entopicele care intră în componența toponimelor ce denumesc ape curgătoare sunt: **cioroi**, **fântână**, **ierugă**, **izvor**, **obârșie**, **pârâu**, **răstoacă**, **râu**, **șipot**, **știubei**, **vale**.

Cioroi denumește o pantă lină cu un pâlc de pădure în mijloc în care se află un izvor (Blăjeni, Plai); izvor care țâșnește cu putere din pământ (Țebea). La baza hidronimelor de mai sus stă substantivul *cioroi* „jghebut, scândurică scobită sau coajă de copac [pe care curge apă], firul apei care țâșnește din pământ”¹¹.

Còșpòtoc, canal destinat irigațiilor (Răpsig). Cf. *potoc* „pârâu mare care curge repede” (v. slav. *potokŭ* „torent”, bulg. *potok* „pârâu”, rus. *potók* „râu, fluviu”) ¹².

Fântână. Sensul vechi al apelativului *fântână* este „izvor”¹³. Fântânile poartă, de obicei, numele proprietarului: **Fântâna Costeștilor**, fântână aflată în locul numit *Costești* (Blăjeni-Vulcan); **Fântâna Deacului** (Blăjeni); **Fântâna Oprească** „fânațuri, șes aflat în vârful unui delușor” (Reți); **La Fântâna cea Rece** (Budești); **La Fântâni** „un teren cu multe fântâni pentru adăpatul vitelor” (Dumbrava de Jos); **La Valaie**, loc unde se adapă animalele (Budești, Crocna).

Ierugă, ca toponim simplu denumind un „braț de râu ce duce apa la moară, canal prin care se abate apa de la moară” (< srb. *jaruga*), intră și în componența numelui unui teren arabil **Peste Ieruga** (Șicula).

Izvor „loc de unde iese apa din pământ, continuu și formează un pârâu, râu”. Acest loc poate fi amenajat, numindu-se : *fântână*, *ierugă*, *știubei*, *vălaie* sau neamenajat: *obârșie*, *ogaș*, *pârâu*, *râu*, *șipot*. El intră în componența toponimelor: **Fundu Izvorului**, vale îngustă și adâncă (Reți); **Izvorul de la Capul Runcului**, (Budești); **Izvorul de la Prisacă** (Budești); **La Izvor**, „locul unde este un izvor” (Dumbrava de Jos).

Obârșie este cunoscut ca sinonim parțial pentru *izvor* cu următoarele sensuri: 1. „partea superioară a văii la fundul ei”; 2. „locul unde se începe albia văii”; 3. „partea cea mai înaltă de la fundul văii”; 4. „verigă din care iese izvorul de apă”; 5. „izvor mlăștinos al unei ape curgătoare”. În toponimul **Obârșa**, fânațuri (Plai), el are sensul de „partea superioară a văii, locul de unde se începe albia văii”.

¹¹ *Ibidem*, p. 63.

¹² Iorgu Iordan, *Toponimia românească*, București, Editura Academiei, 1963, p. 93.

¹³ Cf. *ibidem*, p. 56; Mircea Homorodean, *Vechea vatră a Sarmizegetusei în lumina toponimiei*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, p. 169.

Părău. *Pârâu* (pl. *pâraie*) „râu mai mic, vale mică” este întâlnit pe întreg teritoriul țării, alcătuiind toponime variate. Pe valea Crișului Alb apare în toponimele: **Părăul Bătrân**, loc pentru pășunat (Dumbrava de Jos); **Părăul Bisericii**, trece pe lângă biserică (Dumbrava de Jos); **Părău Cosii** (Buteni); **Părău Dulii** (Budești); **Părău Didii**, pășune, teren abrupt (Criș); **Părău Dinuli**, pârâu înconjurat de arături și fânașuri (Blăjeni); **Părău Făuresc**, aici locuia o familie *Faur*; **Părău Fârțulesc**, aici stau două familii cu porecla *Fârțu* (Dumbrava de Sus); **Părău Firtuli**, „pârâu înconjurat de fânașuri” (Blăjeni); **Părău Grosuli**, coastă abruptă de-a lungul pârâului, pârâu izvorăște din satul Grosuri; **Părăul Gut** (Șicula)¹⁴, **Părău Jgheabuli**, teren în pantă aflat de-a lungul pârâului; **Părău Jorjului** (Sălătruc); **Părău Juncului** (Ribița)¹⁵. **Părăul Iacobel** (Șicula); **Părău Izvorului** (Dumbrava de Sus); **Părău Largii**, de-a lungul pârâului este o luncă largă (Dumbrava de Jos); **Părău Lazurilor**, teren în pantă aflat de-a lungul pârâului (Sălătruc); **Părău li Lupăș**, terenuri situate pe lunca acestei văi; **Părău Marginii**, părău ce curge pe la marginea satului (Blăjeni); **Părău Pietrii**, pășune, teren în pantă în prelungirea căruia se află stâncă (Sălătruc). **Părău Pârcea**, teren stâncos și abrupt (Grosuri). **Părău Purcuretu** (Buteni)¹⁶. **Părău Prelucilor** (Dumbrava de Jos). **Părău Răchiții**, pășune, teren de-a lungul pârâului pe care se află răchită „varietate de salcie folosită ca material de împletit” (Sălătruc); **Părău Ribiciorii** (Ribița); **Părău Ruginii** (Sălătruc); **Părău Satului** (Reț); **Părău Solomonesc**, „aici stau ai lui Solomon” (Dumbrava de Sus); **Părău Spânzului**, un părău pe care se află multe arături (Dumbrava de Jos.); **Părău Stârculi** (Reț)¹⁷; **Părău Șerdanului** (Dumbrava de Sus); **Părău Șipotului**, „pă părău în sus se află un izvor” (Dumbrava de Sus); **Părău Târniciorii**, folosit pentru pășune (Dumbrava de Jos.); **Părău li Todor**, teren abrupt de-a lungul pârâului (Criș); **Părău Trunchiuli**, un versant al Crișului Alb (Blăjeni); **Părău Uibăreștiului** (Ribița); **Părău Văratcului** (Buteni); **Părău Viezurelui**, în apropierea pârâului se află multe vizuini de viezure; **Părău Vlăii**, un pârâu cu multă iarbă pentru pășune (Dumbrava de Jos).

Știubei „izvor amenajat prin așezarea deasupra lui a unui trunchi găunos” apare în numele de loc omonime din localitățile Plai și Hălmagiu.

Vale, denumind: 1.o formă de relief, îngustă și alungită, cu altitudini mai joase decât regiunile înconjurătoare și deschisă în aval, care

¹⁴ Cf. n.p. *Gut* (< bg. *Guto* sau (și) *gut* „porumbel”) atestat de Iordan, *Dicționar al numelor de familie românești*, București, EȘE, 1983, p. 233.

¹⁵ Din apel. *pârâu* + *junc* „taur sau bou tânăr, nepus la jug”, cf. și n.p. *Junca*.

¹⁶ Cf. *purcărețu* „locul unde se strâng sau se adăpostesc porcii”.

¹⁷ Cf. n.p. *Stârcu* atestat de N. A. Constantinescu, *Dicționar onomastic românesc*, București, EA, 1963, p. 376.

este străbătută (permanent sau temporar) de o apă curgătoare; 2. regiune de șes situată sub nivelul ținuturilor din jur (și udată de o apă curgătoare), intră în componența următoarelor toponime: **Valea Albă**, vale cu o luncă foarte îngustă în prelungirea căreia se află pădure; pe această vale se află piatră de calcar (Grosuri); **Valea Artanului**, curs de apă înconjurat de păduri de brad (Blăjeni); **Valea lui Ban**, teren aflat de-o parte a pârâului sub formă de pantă lină (Blăjeni); **Valea Brusturilor** (Hălmăgiu); **Valea lui Bude** (Ribicioara); **Valea Caldă**, pârâu cu apă caldă tot timpul anului (Țebea); **Valea Calului**, loc de arături și pășunat de-a lungul pârâului (Dumbrava de Sus); **Valea Cerghii** (Crocna); **Valea Ciungilor**, „vale care vine din Capul Runcului” (Budești); **Valea Ciurtii**, vale cu teren abrupt (Grosuri); **Valea Cleciova**, vale și teren arabil (Buteni); **Valea Crocnii**; **Valea de Obârși** (Crocna); **Valea de Secaș** (Crocna); **Valea Drăghinii**, pantă lină de-a lungul văii (Criș); **Valea Găinii** (Hălmăgiu); **Valea Hălmăgiului** (Hălmăgiu), izvorăște de sub Muntele Găina, are ca afluenți *Valea Trestiei* și *Valea Sârbilor*, se unește în Hălmăgel cu *Valea Lunșorii*, formând o singură vale, care se varsă în Crișul Alb în dreptul satului Tisa; **Valea la Tulnici** (Crocna); **Valea Lunșorii** (Hălmăgel); **Valea Maluli**, pășune, versant abrupt (Blăjeni, Budești); **Valea Mare**, loc arător și fânaț de-a lungul văii (Reț); **Valea lui Marți**, loc de pășune (Dumbrava de Jos); **Valea Mică**, pârâiaș care curge pe o pantă lină (Grosuri); **Valea Minii**, vale în apropierea căreia se află mina (Țebea)¹⁸; **Valea Muierilor**, loc cu pășune (Ribicioara); **Valea Păiușenilor**, vale ce se varsă în Crișul Alb (Buteni); **Valea Peștelui** (Budești); **Valea Pietrii**, loc de pășune (Ribița); **Valea Petruieștilor** (Vulcan); **Valea Plaiului**, pășune (Plai); **Valea Porșorului**, teren care se află de-a lungul pârâului care se continuă cu pădure de stejar; **Valea Seacă** (Crocna); **Valea Sălătrucului**, teren aflat pe lunca Văii Sălătrucului; **Valea Stârminoaselor**, versant abrupt în prelungirea văii; **Valea Strâmbii**, pășune (Reț); **Valea Tisei** (Hălmăgiu)¹⁹; **Valea Tocoiască** (Crocna); **Valea Topliții**, **Pe Topilă**, valea unde localnicii puneau cânepa la topit (Blăjeni-Vulcan, Budești); **Valea Trestiei**, afluent al *Văii Hălmăgiului* (Hălmăgel); **Valea lu Tudor** (Budești); **Valea Țarcarii**, „a existat un țarc de oi în trecut” (Budești)²⁰. **Valea Țiganilor**, pășune, pădure, coastă în prelungirea văii (Criș); **Valea Sârbilor**, afluent al *Văii Hălmăgiului*; **Valea Viezuinilor**, teren aflat de-a lungul văii de pe

¹⁸ Cf. și n.p. *Minea*.

¹⁹ După *tisă* „o specie de conifere” < v. sl. *tisa*, „pin”.

²⁰ Pentru modul de formare a lui **țarcare* „loc cu țarc” < *țarc* + *-are*, sufix cu valoare locală (< lat. *-aria*), cf. *cărbunare* < lat. *carbonaria* (< *carbo*, *-onis* „cărbune”) (vezi, în acest sens, Domnița Tomescu, *Derivarea românească în context romanic. Continuitatea sufixului latin -aria*, în *Studia in honorem magistri Vasile Frățilă*, Timișoara, Editura Universității de Vest, 2005, p. 503 – 515, în special p. 506).

malul căreia, de-o parte și de alta, se ridică câte o coastă abruptă. Pe această vale vulpile își fac vizuini; **Valea Zăvoaielor**, teren drept care se prelungește cu o coastă.

2.3.2. Apele stătătoare sunt denumite prin apelativele: **baltă, bărc, hadă, iaz, iezer, lac, mlacă, molcă, sărătură, tău, topilă**. Dintre acestea, cel mai frecvent apelativ întâlnit în toate provinciile românești este *baltă*. El aparține fondului traco-geto-dac al limbii române. Poate fi însoțit de epitete (**Balta Lungă**), poate fi derivat (**Băltuța**) sau exprimat prin sinonimele: *bahnă, bărc, hadă, mlacă*. Ca nume de așezare, sat pe valea Crișului Alb, îl întâlnim în varianta **Baltele**, formă arhaică de plural.

Apelativul *baltă* denumește mai ales un teren mai jos pe care rămâne mult timp apă după ploaie sau o apă stătătoare permanentă. Singur sau în compuse îl întâlnim în toponimele:

Balta, loc de pășunat (Ribița); **Balta Lungă**, teren arabil spre sat, fânează (Buteni, Șicula); **Balta Calului**, teren arabil (Buteni)²¹; **Belți, (La Belți)** teren agricol, loc mai bălțos (Răpsig), loc unde se adapă animalele (Budești); **Peste Baltă**, „partea de sus între gară și sat”, loc mai jos (Răpsig).

Hadă este cunoscut ca apelativ topic, în special de-a lungul Crișului Alb: **Hadă** (Răpsig), **La (În) Hadă**, teren agricol pe lângă Criș (Șicula, Crocna).

Mlacă, având semnificația „mlaștină, smârc” este numele unui teren arabil pe marginea Crișului Alb (Buteni)²², iar **Molcă**, denumind un loc neted, mlăștinos (Criș), are la bază termenul dialectal *molcă* „mlaștină”.

Apelativul **iezer** „lac” (<v.sl. *jezero*), astăzi ieșit din uz, s-a pietrificat în toponimele: **La Iezări**, loc de pășune (Budești); **Între Izături**, loc arabil în lunca Crișului (Criș)²³.

Lac apare fie singur, cu determinative, diminutive sau ca sinonim pentru: *iaz, tău*. Îl găsim în toponimele: **Lacu**, teren neproductiv (Răpsig), **Lac**, teren arabil unde există o fântână (Dumbrava de Jos), loc drept (Ribicioara), **Lăcșor** (Blăjeni - Vulcan).

Sărătura. Toponim notat la Buteni, unde denumește un teren apătos, destinat fânețelor²⁴.

²¹ *Calu* poate face trimitere și la slav. *kal* „lut, noroi, mlaștină”. Vezi Iorgu Iordan, *Toponimia românească*, p. 54.

²² Din apelativul *mlacă* „teren mlăștinos”, „baltă complet acoperită de vegetație cu pământ, având dedesubt încă apă sau noroi moale”.

²³ Din dial. *iezătură* „stavilă în calea unei ape, zăgaz” (DA).

Tău „lac” (< magh. *tó*): **La Tău**, loc mlăștinos, „teren agricol unde stă apa” (Budești, Hălmăgel); **Tăuț**, „loc așezat, este și o fântână” (Dumbrava de Jos); **Tăuțu**, pășune mlăștinoasă (Țebea).

2.3.3. De-a lungul apelor curgătoare, pe văi, întâlnim: **luncă**, **vad**.

La Luncă, „loc șes” (Hălmăgiu, Hălmăgel, Crocna, Blăjeni), **Luncuțe**, teren plan cu o fântână (Dumbrava de Jos). Îl întâlnim atât cu sensurile de „vale păduroasă pe marginea unui râu, câmpie umedă acoperită cu iarbă”, cât și ca toponime majore (augmentative și diminutive): *Luncoiul*, *Luncșoara*, localități așezate pe marginea Crișului Alb. **La Vad**, pășune și pădure, pantă lină începând de la malul apei (Reți).

Terenuri umede există și acolo unde se întâlnesc pâraiele sau văile în drumul lor spre vărsare: **Între Ape**, locul unde se întâlnește *Părăul Ribiciorii* cu *Părăul Uibăreștilor* (Ribicioara); **Între Pâraie**, locul unde se întâlnesc două pâraie (Dumbrava de Jos).

A FEW OBSERVATIONS CONCERNING HYDRONYMY FROM CRISUL ALB VALLEY

(Abstract)

This material presents the importance of certain hydronyms from Crisul Alb valley for toponymy. The author shows the main characteristics that determines two classification of water names. Based on the dimension of the flows, we have macro-hydronyms and micro-hydronyms. Further on, toponyms coming form entopic are classified describing running waters and still waters.

---

²⁴ De la *sărătură* „suprafață de teren, cu dimensiuni reduse, caracterizată printr-o mare bogăție de săruri care se pun în evidență mai ales în perioadele secetoase ale anului” (V. Băcăuanu, I. Donisă, I. Hârjoabă, *Dicționarul geomorfologic*, București, EȘ, 1974, p. 164).